

Jan Dorúšek

(* 1920 † 2020)

Jan Dorúšek sa narodil 14. marca 1920 na západe dnešného Slovenska. Prelom jeho dospelosti je spojený s nacistickou rozpínavosťou a II. svetovou vojnou. Avšak práve počas vojny sa rodili hrdinovia ako Jan Dorúšek, ktorí boli ochotní postaviť sa zlu a bojovali za budúcnosť svoju i celej svojej krajiny. Hnacím motorom na jeho putovaní bez akéhokoľvek istého výsledku bol Jozef Gabčík. Presne ten Jozef Gabčík, ktorý sa nebál postaviť zoči-voči Heydrichovi. Cesta pamätníka do československých vojenských jednotiek viedla cez stratu identity vo francúzskych légiách. Počas bojov o záchranu Francúzska sa dostal do nemeckého zajatia. Ani tam sa nevzdal lepšej budúcnosti a spolu s dvomi kamarátmi sa pokúsil o útek. Neúspešne. Všetkých troch utečencov chytili. Z krátko bol pán Dorúšek presunutý do väzenia na Slovensko. Po prepustení však od nastickej mašinérie dostal do života oficiálnu nálepku „nespoľahlivý“. Z pohľadu jeho boja proti zlu to však bolo významné.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Boj proti zlu

Cieľová skupina:

študenti strednej školy

Časová dotácia:

2 vyučovacie hodiny

Téma:

príbehy 20. storočia, totalitné režimy, II. svetová vojna, hodnoty, politické systémy, politické strany

Cieľ:

Poukázanie na vplyv rozhodovania politických predstaviteľov štátov, v kontexte dobových spoločenských pomerov a dejiného pozadia, na budúcnosť života obyvateľov. Spojitosť historických udalostí s dneškom. Reálne zadefinovanie politických subjektov na základe ich skutočných činností. Vnímanie diania vôkol seba.

Pomôcky:

tabuľa, farebné papiere, počítač, internet, farebné perá, fixky, veľké čierne a biele nástenky

Postup:

1. časť: Rozpoznanie a vnímanie dobra a zla okolo nás (10 minút)

- Otázka na zamyslenie: Čo také ste počuli, čítali, videli alebo sami zažili, o čom môžete povedať, že toto je dobro? Počas rozmýšľania učiteľ rozdá biele papiere, na ktoré žiaci heslovite napíšu odpoveď. Jeden po druhom ich napichnú na čiernu nástenku, pričom svoju odpoveď prečítajú.
- To isté sa odohrá s pozmenenou otázkou: Čo také ste počuli, čítali alebo sami videli či zažili, o čom môžete povedať, že toto je zlo? Tentokrát učiteľ rozdá čierne papiere na napísanie odpovede, ktoré budú napichovať na bielu nástenku.
- Po ukončení sa učiteľ opýta, či všetci súhlasia s odpoveďami svojich spolužiakov a či v prípade dobra nepokladajú niektoré činy za samozrejmosť, než za niečo výnimočné, hodné tohto označenia.

2. časť: Osobnosti symbolizujúce dobro a zlo (35 minút)

- Študentom zadáme úlohu zamyslieť sa nad menom človeka, ktorého pokladajú za dobrého. Dostanú minútu času, aby ho napísali na papierik.
- Po vyzvaní každý povie meno človeka a učiteľ ho napíše na čiernu nástenku. To isté sa zopakuje pri rozmýšľaní o človeku, ktorého považujú za dobrého, avšak so zapísaním mien na nástenku bielu.
- Dôležité je povedať žiakom, že ak nepoznajú takú osobu, ktorú by mohli jednoznačne označiť ako zlú, respektíve dobrú, nech nemenujú v jednom či druhom prípade nikoho.
- Po ukončení tejto aktivity sa učiteľ vráti ku každému jednému menu a požiada žiakov, aby mu udali dôvod, prečo označili daného človeka ako dobrého, respektíve zlého. Dôvody k jednotlivým menám zapisuje. Ak sa nájde žiak, ktorý v jednom z prípadov nepovedal jednoznačne žiadne meno, nech to tiež zdôvodní.
- Učiteľ rozdelí žiakov do šiestich skupín.
- Z osôb, ktoré žiaci menovali a sú na nástenkách, učiteľ vyberie tri pozitívne a tri negatívne. Následne ich rozdelí medzi tieto skupiny.
- Žiaci pomocou internetu alebo iných prostriedkov hľadajú opačné činy či vlastnosti, než tie, na základe ktorých ich oni zaradili do skupiny dobrý alebo zlý. Po ukončení žiaci predstavia výsledky svojho bádania. Vyučujúci dopíše vlastnosti či skutky k daným menám.

3. časť: Zistenie, či existujú nové formy zla, alebo len opakujúce sa (45 minút)

- Učiteľ si so žiakmi zopakuje základné znaky fašizmu a komunizmu, základné črty a vonkajšie znaky ich predstaviteľov. Spolu identifikujú 6 súčasných politicky činných osôb, ktoré vykazujú podobné znaky. Každá zo šiestich (už skôr vytvorených) skupín rozanalyzuje na základe materiálu na internete tieto osoby.

- Následne študenti predstavia dané osoby ostatným skupinám komparatívnym divadelným spôsobom. Jeden so skupiny zahrá osobu z minulosti a jeden identifikovanú súčasnú politickú osobu. Ostatní žiaci vopred nevedia, kto hrá koho, aby bolo porovnanie čo najvernejšie.

Reflexia:

Žiaci vyjadrujú svoje názory na nasledujúce otázky: Je možné jednoznačne o niekom povedať, že je zlý alebo dobrý? Prejavuje sa zlo aj teraz rovnakými znakmi ako v minulosti? Sú v našej spoločnosti nálady, ktoré vedú k tomu, že nacizmus alebo komunizmus sa v istej podobe môžu na Slovensko vrátiť? Zaslúžia si Slováci demokraciu?

Aktivita 2: Budúcnosť je...

Cieľová skupina:

14 – 16 rokov

Časová dotácia:

120 minút

Téma:

príbehy 20. storočia, novodobé dejiny Slovenska, vzťahy s okolím, životné ambície

Cieľ:

Uvedomenie si vplyvu udalostí na dianie vo svete. Poukázanie na vplyv politických osobností na osobnú budúcnosť každého človeka. Videnie súčasnosti ako tvorcu budúcnosti. Vzbudiť v žiakoch túžbu ísť si za svojím cieľom. Rozvoj humanizmu.

Pomôcky:

tabuľa, papiere, klobúk, časová schránka, polystyrén, tlačiareň, nôž

Postup:

1. časť: Snaha ovplyvniť už teraz svoju budúcnosť (30 minút)

- V rozprávaní pána Dorúška nájde trieda tri momenty, ktoré možno označiť ako vzopretie sa aktuálnej situácii s cieľom mať slobodnú budúcnosť. Učiteľ ich napíše na tabuľu a postupne k nim dopisuje odpovede na otázku: Aké boli následky týchto situácií pre okolie a pre samotných aktérov týchto činov?
- Každý zo žiakov napíše na tri lístky tri udalosti, ktoré podľa neho najviac ovplyvnili životnú situáciu, v ktorej sa práve on sám/ona sama nachádza, a vhodí ich do klobúka. Učiteľ náhodne vyťahuje lístky a žiaci, ktorých sa to týka, sa postaví. Pedagóg upozorní žiakov, že môžu reagovať, aj keď vyťahuje lístok so situáciou, ktorú napísal niekto iný, ak zistili, že aj ich sa to týka. Nasleduje diskusia, nakoľko viacerých ovplyvnili podobné situácie.
- Žiaci na lístok písomne odpovedajú na otázku: Aké tri dôležité rozhodnutia, o ktorých si myslíš, že nasmerujú tvoju budúcnosť tam, kam chceš, plánuješ urobiť? Po prezentácii jednotlivých plánov učiteľ zapečatí papiere v časovej schránke a nájdu jej miesto, kde bude aj o dvadsať rokov. Spolu sa dohodnú na možnostiach stretnutia sa za účelom jej otvorenia.

2. časť: Ako vplývali historické udalosti na súčasnú podobu našej krajiny a spoločnosti (45 minút)

- Žiaci rozdelení do šiestich skupín dostanú úlohu rozanalyzovať šesť najdôležitejších udalostí či osôb, ktoré najviac ovplyvnili súčasné postavenie Slovenska a jeho spoločnosť.
- Je na učiteľovi, ktoré udalosti či osoby si zvolí, pričom vôbec nemusí ísť len priamo o udalosti odohrávané sa na území Slovenska, či osoby tu žijúce.
- Každá skupina pripraví na polystyrén fotky, kresby, plagáty, modely, na ktorých sú zobrazené najdôležitejšie okamihy pridelenej udalosti, respektíve osobnosti, a skrz ne popíšu ostatným, čo sa dialo, a aké to malo na Slovensko dôsledky.
- Pred začiatkom nech spolu vyrežú jednotlivé polystyrény do tvaru puzzle tak, aby nakoniec všetky do seba zapadali.

3. časť: Aké sú spomienky súčasníkov na dané obdobie? (30 minút)

- Skupiny si pripravlia pre neznámeho človeka otázky o vplyve zadanej udalosti či osobnosti na ich vtedajší život a ich súčasnú „budúcnosť“.
- Učiteľ si pozve ku každej skupine vždy iného zo svojich kolegov, ktorému budú žiaci tieto otázky dávať.
- Ich úlohou je tiež sledovať, čo sa dozvedeli oni o tomto období, a ako naň spomína respondent.

Reflexia:

Žiaci diskutujú o nasledujúcich otázkach: Ako vplývali udalosti a rozhodnutia politikov na váš život a vašu budúcnosť? Ktorá udalosť najviac ovplyvnila terajšiu situáciu Slovenska? Ktoré udalosti najviac ovplyvnili budúcnosť našej krajiny v pozitívnom a ktoré v negatívnom slova zmysle? Môže tvoje konanie už teraz ovplyvniť osobnú históriu tvojho spolužiaka? Touto otázkou by sa mal učiteľ dostať k problematike šikany, obťažovania či iného nevhodného správania voči ostatným, ktoré môže mať vplyv na budúcu osobnosť človeka.